

4

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

ΥΜΝΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ
(ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ)

Προλογίζει: Κύπρος Χρυσάνθης

Ἐναλύει: Γεώργιος Προδρόμου

(ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1992

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

4

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

ΥΜΝΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ
(ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ)

Προλογίζει: Κύπρος Χρυσάνης

Ἐναλύει: Γεώργιος Προδρόμου

(ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 1992

- Α' έκδοση 1981**
- Β' έκδοση 1984**
- Γ' έκδοση 1985**
- Δ' έκδοση 1987**
- Ε' έκδοση 1989**
- ΣΤ' έκδοση 1991**
- Ζ' έκδοση 1992**

Ἡ ἔκδοση αὐτὴ πραγματοποιεῖται
μὲ τὴν ἐθνικὴ χειρονομία τοῦ ὁμογενῆ μας
στὸ Λονδίνο
κ. Ἐλευθερίου Εὐγενίου.

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ Ο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Οἱ δύσκολοι καιροὶ ποὺ περνᾷ ἡ Κύπρος μᾶς ὑποχρεῶνουν νὰ κοιτάξουμε μερικὲς συνδέσεις μας μὲ τὸν ἄλλο Ἑλληνισμό καὶ νὰ τὶς ἐνδυναμώσουμε. Ὁ «Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν» τοῦ ἐθνικοῦ ποιητῆ μας Διονύσιου Σολωμοῦ ἀποτελεῖ σὰν σύνολο σύνδεση ποιητικὰ μὲ τὶς ἀπαρχές τοῦ ἐθνικοῦ νεοελληνικοῦ βίου μας. Τὸ παιδί καὶ ὁ ἔφηβος, ἀλλὰ καὶ ὁ ὄριμος ἄνθρωπος, μὲ τὸν αἰσθητικὸ τρόπο εὐκόλα αἰσθάνονται τὶς ρίζες τους. Ἡ ἐπαφὴ μὲ τὴν ποίηση τοῦ «Ἐθνικοῦ Ὕμνου» δημιουργεῖ στὴν ψυχὴ τέτοιους κραδασμούς ποὺ οἱ ἐννοεῖς πατρίδα καὶ ἐλευθερία ἀναθερμαίνονται καὶ ἀποκοῦν τὸν καθοδηγητικὸ τους χαρακτῆρα.

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ὁ «Ἑλληνικὸς Πνευματικὸς Ὅμιλος Κύπρου» μὲ τὴν εἰδική γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ οἰκονομικὴ ἀρωγὴ τοῦ ἀριστοῦ τῆς ὁμογένειας μέλους Ἐλευθερίου Εὐγενίου πραγματοποιεῖ τὴν παρούσα ἔκδοση τοῦ «Ἐθνικοῦ Ὕμνου» μας. Ἐλπίζει ἡ ἐργασία αὐτὴ νὰ προστεθεῖ στὴ γενικὴ κίνηση γιὰ αὐτογνωσία καὶ συντήρηση τῆς ἐλληνικῆς ταυτότητάς μας.

Ἡ ἔκδοση αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ μόνη συμβολὴ τοῦ Ὅμιλου μας στὸν τομέα Διονύσιος Σολωμὸς καὶ τὴν ἐθνικὴ σημασία του γιὰ μᾶς. Ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἀγγλικῆς ἀποικιοκρατίας ὁ Ὅμιλος διοργάνωσε σχετικὲς συγκεντρώσεις καὶ ὑλοποίησε κάποια μονιμότερα ἔργα, ὡς ἑξῆς:

Ἡ ἔκδοση αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ μόνη συμβολὴ τοῦ Ὅμιλου μας στὸν τομέα Διονύσιος Σολωμὸς καὶ τὴν ἐθνικὴ σημασία του γιὰ μᾶς. Ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἀγγλικῆς ἀποικιοκρατίας ὁ Ὅμιλος διοργάνωσε σχετικὲς συγκεντρώσεις καὶ ὑλοποίησε κάποια μονιμότερα ἔργα, ὡς ἑξῆς:

α) Δυὸ διαλέξεις (31 Μαΐου 1951 καὶ 4 Ἀπριλ. 1951) γιὰ τὸ βίο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ ἀπὸ τὸν Κώστα Χατζηστεφάνου στὴ σειρά «Διὰ νὰ γνωρίσωμε τὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία».

β) «Σολωμικὴ Ἑορτὴ» στὶς 4 Μαΐου 1952: ὁμιλητὴς ὁ Θεόκλητος Σοφοκλέους μὲ θέμα «Ἡ σημασία τοῦ Σολωμοῦ γιὰ τὸν Ἑλληνισμό» ἀπὸ τοὺς «Ἐλεύθερους Πολιορκημένους» ἀπάγγειλε ἡ Καλλιόπη Καραγεώργη μὲ μουσικὴ ὑπόκρουση, ποὺ σύνθεσε εἰδικὰ ὁ Γιάγκος Μιχαηλίδης, ἡ Λυσιμάχη Ἀναστασιάδου τραγούδησε τὴ σύνθεση τοῦ Ρόδιου «Δὲν μ' ἀγαπᾷς» τοῦ Σολωμοῦ καὶ ἡ χορωδία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὠδείου Λευκωσίας τὴ σύνθεση τοῦ Γιώργου Ἀρβανιτάκη τοῦ ποιήμα-

τος «Ἡ ἀγνώριστη». Τὸ προῖον τῆς γιορτῆς κατατέθηκε στὸ ταμεῖο ἐράνων γιὰ προτομή τοῦ Σολωμοῦ. Ὁ Ὅμιλος εἶχε πρὸς τοῦτο ἀποστείλει σχετικές ἐκκλήσεις γιὰ εἰσφορές.

γ) Ἀπὸ διάφορες εἰσφορές ὁ Ὅμιλος πραγματοποιοῖσε τὴν προσπάθειά του γιὰ τὸ στήσιμο προτομῆς τοῦ Σολωμοῦ σὰν μόνιμη ὑπεθύμιση τῶν ἐθνικῶν μας ὑποχρεώσεων. Τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς Προτομῆς Σολωμοῦ ἐγίναν ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου καὶ Ἐθνάρχῃ Μακάριο Γ΄ στίς 20 Ἰουνίου 1954. Τὴν προτομή φιλοτέχνησε ὁ γλύπτης Ἰωάννης Νοταρᾶς. Στὰ ἀποκαλυπτήρια μιλήσανε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ πρόεδρος τοῦ Ὁμίλου Κωνσταντῖνος Σπυριδάκης καὶ ὁ δήμαρχος Λευκωσίας Θεμιστοκλῆς Δέρβης.

δ) Ἀργότερα καὶ γιὰ χρόνια ὁ Ὅμιλος κατὰ τὴν ἐπέτειο τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας τῆς 25ης Μαρτίου 1821 στεφάνωνε τὴν προτομή τοῦ Σολωμοῦ.

ε) Ἀρκετὰ μέλη τοῦ Ὁμίλου σὲ διαλέξεις τους ἀναφέρονταν στὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ.

Βέβαια οἱ ὑποχρεώσεις μας ὡς κυπριακοῦ ἑλληνισμοῦ πρὸς τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα ποὺ ἐθνικὰ τροφοδοτοῦν τὸν κόσμο μας στὴν Ἑλλάδα, ἐδῶ καὶ στὴ διασπορά δὲν τελειώνει μὲ τὰ ἐλάχιστα ποὺ ἔχουμε κάνει γι' αὐτά. Ὅμως ἡ πρόθεσή μας εἶναι νὰ συνεχίσουμε. Ἡ συνέχεια καὶ ἡ ἐπιμονὴ ἔχουν πάντοτε μεγάλη σημασία.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ
Πρόεδρος τοῦ Ὁμίλου

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ὑμνος: Ἐπειδὴ ὁ ἐθνικὸς ὕμνος εἶναι ἓνας ὕμνος, θὰ δοῦμε πῶτα σὲ συντομία τί εἶναι ὁ ὕμνος. Εἶναι ἓνα εἰδικὸ ποίημα, μιὰ ὠδὴ τιμητικὴ γιὰ κάποιο θεό, ἥρωα ἢ νικητὴ ἀγώνων, ἐπομένως εἶναι ἓνα ἐγκώμιο, ἓνας ἐπαινος. Σχετικὸ εἶναι τὸ ρῆμα ὕμνῶ καὶ ἐξυμνῶ ποὺ σημαίνει ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω.

Στοὺς ἀρχαίους οἱ ὕμνοι ἀποτελοῦσαν μέρος μιᾶς τελετουργίας. Ἦταν ἄσματα ἱερὰ ποὺ ψάλλονταν μὲ μουσικὴ συνοδεία κατὰ τίς θυσίες, τίς τελετές καὶ ἄλλες ἐορταστικὲς ἐκδηλώσεις. Ἀναφέρονται μάλιστα καὶ μουσικοὶ—ποιητικοὶ ἀγῶνες μὲ ὕμνους «ἄσαι ὕμνον εἰς τὸν Θεόν». Τέτοιοι μουσικοὶ καὶ ποιητὲς ἀναφέρονται ὁ Ὀρφῆας, ὁ Εὐμόλος, ὁ Λίνος, ὁ Θάμυρις, ὁ Ἀλκαῖος, ὁ Ἀνακρέων κ.ἄ.

Στοὺς χριστιανοὺς ἔχουμε θρησκευτικοὺς ὕμνους (ἑωθινοὺς, ἐσπερινοὺς, ἐπιλύχνιους κ.ἄ.). Εἶναι σὲ ὅλους πολὺ γνωστὸς ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος.

Ἐθνικὸς ὕμνος: Εἶναι τὸ μελοποιημένο ποίημα (σὲ μερικὲς περιπτώσεις μόνον μουσικῆ), τὸ ἄσμα ποὺ εἶναι καθιερωμένο ἐπίσημα ἀπὸ κάθε κράτος σὰν ὁ ὕμνος του. Ἔχει δική του μουσικὴ καὶ συμβολίζει τὸ ἔθνος καὶ τὸ κράτος, τὴν ἐθνικὴ ἐνότητα, ὅπως περίπου καὶ ἡ σημαία. Εἶναι ἱερὸ ἐθνικὸ σύμβολο, καὶ ἀπαιτεῖ σεβασμὸ. Ψάλλεται ἢ ἀνακρούεται σὲ ποικίλες περιπτώσεις, ἐπίσημες τελετές ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς ἐπικράτειας, σὲ ἐθνικοὺς ἐορτασμοὺς, σὲ στρατιωτικὲς τελετές, σὲ ἐπίσημες ἐκδηλώσεις κ.ἄ.

Τὸν ἐθνικὸ ὕμνο τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀποτελοῦν οἱ δυὸ πρῶτες πετράστιχες στροφές τοῦ ποιήματος τοῦ Διονύσιου Σολωμοῦ «Ὑμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν». Τὸ ἔργο αὐτὸ ποὺ ἀποτελεῖται συνολικὰ ἀπὸ 158 τετράστιχες προχαικὲς στροφές γράφτηκε στὴ Ζάκυνθο τὸ Μάιο 1823, δηλ. τὸν τρίτο χρόνο τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης, ἀφοῦ ἡδη εἶχαν προηγηθεῖ σημαντικὰ πολεμικὰ γεγονότα. Τυπώθηκε πρώτη φορὰ τὸ 1825 στὸ Μεσολόγγι. Τὸ 1825 ἐκδόθηκε καὶ στὸ Παρίσι μὲ φροντίδα τοῦ Α. Κοραῆ μαζί μὲ Γαλλικὴ μετάφραση. Τὸ 1828 ἐγίνε ἡ μελοποίησή του ἀπὸ τὸ Ν. Μάντζαρο (1795—1873), ὁ ὁποῖος τὸ 1833 ἀφιέρωσε τὴ μουσικὴ του στὸ βασιλιά Ὀθωνα.

Σὰν ἐθνικὸς ὕμνος καθιερώθηκε τὸ 1865. Γιὰ πρώτη φορὰ χρησιμοποιήθηκε τὸ 1865 κατὰ τὴ μετάβαση τοῦ βασιλιά Γεωργίου Α' στὴν Κέρκυρα μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἔνωσης τῆς Ἐπτανήσου. Στίς 4 Αὐγούστου 1865 μὲ εἰδικὸ διάταγμα ὀριζόταν νὰ παινιζέται τὸ ποίημα τοῦ Διονύσιου Σολωμοῦ «κατὰ πάσας τὰς ναυτικὰς παρατάξεις θεωρούμενον ὡς ἐπίσημον ἐθνικὸν ἄσμα». Δινόταν δὲ ἐντολὴ νὰ ἀνακοινωθεῖ τοῦτο στίς ξένες πρεσβεῖες καὶ προξενικὲς ἀρχές, νὰ ψάλλεται ὅταν θ' ἀποδίδονταν τιμὲς στὸ Βασιλεῖα καὶ στὴν Ἐθνικὴ Σημαία καὶ νὰ τὸ χρησιμοποιεῖ τὸ Ὑπουργεῖο Στρατιωτικῶν.

Ὁ τίτλος τοῦ ποιήματος εἶναι «Ὑμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν». Κά-

τω από τὸν τίτλο ὁ ποιητὴς χρησιμοποιεῖ δυὸ στίχους ἀπὸ τῆς Θεῖας Κωμωδίας τοῦ Δάννη:

*Liberta vo cantando, ch' é si cara
come sa chi per lei vita rifiuta.
(Ἐλευθερία, ἐσένα ψάλλω ποῦσαι τόσο ἀγαπητὴ
ὅσο ξέρεϊ ἐκεῖνος ποῦ γιὰ σένα ἀρνεῖται τὴ ζωὴ του).*

Εἶναι ἓνα ποίημα πολὺ λυρικό καὶ ἐπικό καὶ δραματικό μὲ πολλὴ ὀρμή καὶ πλούσιο περιεχόμενο.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΛΥΣΗ:

Μὲ βάση τὸ περιεχόμενό του μπορεῖ νὰ τὸ χωρίσουμε σὲ ἑπτὰ ἐνόητες· μερικὲς φορές στὸ τέλος τους ἐπαναλαμβάνεται ἡ δευτέρα στροφή (ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη... κ.τ.λ.).

Ἐνότητα πρώτη: Στροφές 1—16.

Ὁ ποιητὴς χαιρετίζει τὴν Ἐλευθερία ποῦ τὴ γνωρίζει ἀπὸ τὴν ὄψη καὶ ἀπὸ τὴν ἀγωνιστικὴ ὀρμή, ποῦ τὴν κάμνει κυριολεκτικὰ νὰ βγαίνει ἀπὸ τὰ ἱερά κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων. Τὴν ταυτίζει μὲ τὴν Ἑλλάδα, ποῦ περιμένε τόσο χρόνια στὴ σκλαβιά. Ὅμως οὔτε οἱ δόξες τῆς συγκινοῦσαν κανένα οὔτε τὰ παθήματά της, οὔτε ἔνδιαφερόταν κανέναν παρὰ τίς ἐκκλήσεις τῆς καὶ παρὰ τίς ὑποσχέσεις τους, γιατί

*δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες
ἐὰν ἡ χρεία τὲς κουρταλῆ.*

Μόνο τὰ παιδιά της θὰ τὴν ἐλευθερώσουν ποῦ, νά, τώρα πολεμοῦν μὲ ἀνδρεία γιὰ τὴ νίκη ἢ γιὰ τὸ θάνατο.

Ἐνότητα δευτέρα: Στροφές 17—34.

Μετὰ τὴν ἐξέγερση ὅμως ἀλλάζουν τὰ πράγματα. Ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδας ἀνταποκρίνονται στὸ κάλεσμα τῆς Ἐλευθερίας. Τὰ νησιά τοῦ Ἰονίου ἀναταράσσονται παρὰ τίς δυσκολίες τους, γιατί ἡ ἔλευθερία τους εἶναι πλάσματικὴ, συγκινεῖται ἡ Ἀμερικὴ, χαιρετᾷ ἡ Ἰσπανία, ὑποσιάζεται ἡ Ρωσία, ἡ Ἀγγλία ἐξοργίζεται, καὶ ἐχθρεύεται ἡ Αὐστρία τοῦ Μπτερνιχ ποῦ καταδυναστεύει τὴν Ἰταλία, ἡ Ἑλλάδα ὅμως δὲν φοβᾶται πιά, μιά ποῦ ἀγωνίζεται ἔμπρακτα καὶ τὴν τρέμει ὁποῖος βρεθεῖ μπροστά της.

Ἐνότητα τρίτη: Στροφές 35—74.

Ἀκολουθεῖ ἡ σκληρὴ πολιορκία τῆς Τριπολιτσᾶς, περιγράφονται πολὺ βίαιες σκηνές, τὸ πείσμα τῆς μάχης, ἀναταράζονται οἱ ἀδικοσκοτωμένοι, ἐπικρατεῖ μιὰ κόλαση, φόβος, τρομάρα, στεναγμοί, κλάματα καὶ ξεψυχισμοί. Ὁ ποιητὴς ἀκούει τουφέκια, ομίξιμο σπαθίων, κτυπήματα καὶ τρίξιμο δοντιῶν. Τόση εἶναι ἡ μανία καὶ ἡ ὀργὴ ποῦ συσσωρεύσε ἡ τετρακοσάχρονη σκλαβιά, ἡ ἀδικία καὶ ἡ καταπίεση ποῦ φοβᾶται ἓνας «μήπως δὲν μείνει ἓνας ζωντανός». Κάθε κτύπημα εἶναι

«κτύπημα θανάτου» ποῦ δὲν χρειάζεται νὰ ἐπαναληφθεῖ. Τὸ πεδίο τῆς μάχης παρουσιάζει εἰκόνα τρομερῆ, ἡ φύση, ἡ ἀτμόσφαιρα, τὰ πάντα.

*Παντοῦ φόβος, καὶ τρομάρα,
καὶ φωνές, καὶ στεναγμοί·
παντοῦ κλάμα, παντοῦ ἀντάρα
καὶ παντοῦ ξεψυχισμοί.*

Στὸ τέλος ἐρχεται ἡ ἔλευθερία ἀπ' τὰ κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά ἐνῶ ὁ ἀέρας χαιρετίζει τὸ σταυρὸ ἀντὶ τὸ μισοφέγγαρο.

Ἐνότητα τέταρτη: Στροφές 75—87.

Μᾶς μεταφέρει στὴ μάχη τῆς Κορίνθου μὲ τὸ Δράμαλη, ὅπου ὁ μέγας ἠρωϊσμός κάμνει τὸν ποιητὴ νὰ καλέσει τοὺς τρακόσιους τοῦ Λεωνίδα γιὰ νὰ δοῦν ἄξιους ἀπογόνους.

*᾿Ω τριακόσιοι! σηκωθῆτε
καὶ ξανάρθετε ἔς ἐμᾶς
τὰ παιδιά σας θέλ' ἰδῆτε
πόσο μοιάζουνε μὲ σᾶς.*

Τὸ συγκινοῦν οἱ κοπέλλες ποῦ πίσω ἀπὸ τὴν ὁμορφιά καὶ τὰ ἐρωτικά μάτια κρύβουν τὴ δύναμη ποῦ ἐτοιμάζει καὶ ἀνατρέφει τὰ παλληκάρια.

Ἐνότητα πέμπτη: Στροφές 88—122.

Γίνεται ἓνας ωραϊότατος συνδυασμός ἐλευθερίας καὶ Θρησκείας. Ἡ θρησκεία, ποῦ ἐλευθερώνει συνήθως τὸν ἄνθρωπο, ἐλευθερώνεται τώρα ἀπὸ τὴν Ἐλευθερία. Στὸ Μεσολόγγι τὴν ὑποδέχεται ἡ Θρησκεία ποῦ ἀπειλεῖ ἐκείνους ποῦ διατάραξαν τὴ θεῖα τάξη ὑποτάζοντας ἀνθρώπους. Μπροστὰ στὴν Ἁγία Τράπεζα παίρνει σχεδὸν ὑπερούσια, υπεργήνη μορφὴ:

*Δάμπιν ἔχει ὅλη φλογώδη
χειλὸς, μέτωπο, ὀφθαλμός·
φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι,
κι' ὅλα γύρω σου εἶναι φῶς,*

καὶ τάζει φοβερὲς τιμωρίες στοὺς ἄπιστους, τιμωρίες καὶ μετὰ τὸ θάνατο. Τὸ ποίημα ἐδῶ παίρνει ἓνα μεταφυσικό χαρακτήρα.

Ἀκολουθοῦν σὰν ὑποσηνότητα οἱ στροφές 104—122 ὅπου ἡ φύση συμμαχεῖ μὲ τοὺς ἀδικημένους Ἕλληνες κι' ἐτοιμάζει, μὲ τὸ πλημμύρισμα τοῦ Ἀχελώου, τρομερὴ καταστροφὴ στοὺς ἐχθρούς, ἔτσι ποῦ θυμίζει τὸν καταποντισμὸ τῶν Αἰγυπτίων στὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα. Εἶναι πολὺ ἐντονὴ ἐδῶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ ποιητῆ νὰ τιμωρηθοῦν οἱ ἐχθροὶ καὶ νὰ μείνει ἐλεύθερη ἡ θρησκεία καὶ ἡ πατρίδα.

Ἐνότητα ἕκτη: Στροφές 123—138.

Ἡ ἔλευθερία ἀγωνίζεται καὶ στὴ θάλασσα. Μεγάλες ἦταν οἱ νίκες τῶν Ἑλλήνων στοὺς ναυτικούς ἀγῶνες καὶ γνωστοὶ οἱ μεγάλοι πυρπολητές. Τὸ θαλάσσιο στοιχεῖο ποῦ ἔδωσε τόση δόξα στοὺς Ἕλληνες

παίρνει κι' αυτό εκδίκηση, γιατί εκεί έρριξαν τὸ νεκρὸ τοῦ Πατριάρχου μετὰ πού τὸν κρέμασαν. Ὁ Πατριάρχης, ἀφοῦ προηγουμένως κοινώ- νησε καὶ καταράστηκε «ὅποιον δὲν πολεμήσῃ καὶ ἡμπορεῖ νὰ πολεμῇ», εἶναι νεκρὸς, ἢ φωνὴ του ὅμως «ἀνάβει τὴν αἰώνιον ἀστραπή».

Ἐνόητα ἔβδομη: Στροφές 139—158.

Ἐδῶ ἀλλάζει τὸ σκηνικό: ἀντὶ πολέμους, ἔχουμε μιὰ σοβαρότητα, προειδοποίηση καὶ ἐκκλήση. Κάνει συνειδητὸ τὸν κίνδυνον νὰ πᾶνε χα- μένες ὅλες οἱ θυσίαι, οἱ νίκαι τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ χαθεῖ ὅ,τι κερδή- θηκε. Ὁ ποιητὴς μὲ τὸ στόμα τῆς Ἐλευθερίας διδάσκει, ἐξορκίζει, νο- θετεῖ. Ὑποφέρει βλέποντας τίς καταστροφές, πού προέρχονται ἀπὸ τὴ διχόνοια μετὰ τῶν Ἑλλήνων, πού τοὺς μαδεῖ τίς δόξαι, καὶ τὴ Ζη- μιὰ ἀπὸ τοὺς Ξένους τῆς Εὐρώπης. Πολὺ ζωντανὰ τὴ βλέπει νὰ διχά- ζει καὶ νὰ ἐχθρεύει τοὺς δοξασμένους νικητὲς ξεγελώντας τοὺς μὲ τὴν ὑπόσχεση τῆς ἔξουσίας προσφέροντάς τοὺς τὸ σκήπτρο τῆς ἔξου- σίας καὶ τοῦ ἐγώισμου.

*«Ἡ Διχόνοια πὸν βασταίει
ἕνα σκήπτρο ἢ δολερή·
καθενὸς χαμογέλαει
παρ' τὸ λέγοντας, καὶ σύ.»*

Ὅμως αὐτὴ ἡ ὠραία ὑπόσχεση φέρνει καταστροφές, ρίχνει 'σὲ δάκρυα θλιβερά'. Καὶ αὐτὰ ὅλα, τὴ στιγμή πού ὁ ἀγώνας δὲν τελείωσε ἀκόμη καὶ ὑπάρχει φόβος οἱ Ξενοὶ νὰ πούν «ἐάν μισοῦνται ἀνάμεσά τοὺς, δὲν τοὺς πρέπει ἐλευθερία». Ἐνῶ, ἂν ἐνωθοῦν, θὰ τοὺς ἀκολουθεῖ πάντα ἡ νίκη.

Κάνει ἐκκλήση τέλος, ἐνωμένοι ὅλοι, ἀφοῦ ὅλο τὸ αἷμα πού χύ- νεται γιὰ ἐλευθερία καὶ γιὰ πίστη, ἔχει τὴν ἴδια τιμὴ, νὰ στραφοῦν στοὺς μεγάλους, νὰ τοὺς θυμίσουν ὅτι πολεμοῦν γιὰ τὸ Σταυρὸ, πού καὶ κείνοι τιμοῦν, καὶ νὰ τοὺς καλέσουν ν' ἀντιδράσουν ἐνάντια στοὺς ἐπίσημους καὶ στοὺς Ξένους, κυρίως τὸ Μέττερνιχ πού προσπαθοῦν νὰ παρεμποδίσουν τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας γιὰ λόγους πολι- τικούς. Ἄν ἐκείνοι τὸ κάμουν αὐτό, τότε εἶναι σὰν νὰ πολεμοῦν τὸ Σταυρὸ.

* * *

Ὁ Διονύσιος Σολωμὸς σ' αὐτὸ τὸ ποίημα ἔδωσε ὅλο τὸ πνεῦμα καὶ τὸ νόημα τῆς Ἐπανάστασης. Ἄφησε στοὺς μεταγενέστερους τὸν τρόπο νὰ ζοῦν τὴν Ἐπανάσταση καθημερινά. Μιὰ ἐπανάσταση πού ἀπο- σκοποῦσε καθαρά στὸ νὰ διώξει τοὺς Ξένους κατακτητὲς καὶ νὰ κά- μει τοὺς Ἕλληνας ἀφέντες τοῦ τόπου τους. Μιὰ ἐπανάσταση ἐθνική, ὅλου τοῦ λαοῦ γιὰ ἀπελευθέρωση καὶ δημιουργία ἐλεύθερης πατρίδας. Δείχνει ὅμως ἀκόμα καὶ τίς δυσκολίες ἀπὸ τίς παρεμβάσεις καὶ ἐπεμ- βάσεις τῶν Ξένων κυβερνήσεων, καθὼς καὶ τοὺς κινδύνους ἀπὸ τίς διχονοίες τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Σολωμὸς πρέπει νὰ ἔζησε πολὺ έντονα καὶ βαθιὰ μαζί με τοὺς πολεμιστὲς τὴν ἀπέχθεια πρὸς τὴ δουλεία, τὴ λαχτὰρα τῆς λευτερίαις καὶ τὴ μαγεία πού γεννᾷ στίς ψυχὲς ὄσων τίς διεκδικοῦν μὲ τὴ ζωὴ

τους σὰν ἀντάλλαγμα. Μᾶς μεταδίδει έντονα τὸ μῖσος κατὰ τῆς τυ- ραννίας, τὴν ἀγάπη τῆς ἐλευθερίας, τὸν πόνο ἀπὸ τίς ἀδελφοκτόνες συγκρούσεις, τὴν ἀνησυχία ἀπὸ τὴ στάση τῶν Μεγάλων καὶ τὴν ἀγω- νία γιὰ τὴ δημιουργία ἐλεύθερης πατρίδας. Ὁ ὕμνος εἶναι, ὅπως λέ- γει ὁ ποιητὴς στὸ Διάλογό του «Ἐσχειλισμα ψυχῆς». Γράφει χαρακτηρι- στικὰ ἕνας μορφωμένος Ἀθηναῖος τῆς ἐποχῆς, ὁ Γ. Ψύλλας στὴν Ἐ- φημερίδα τῶν Ἀθηνῶν στίς 11 Νοεμβρίου 1825 μετὰ ἀλλων σὲ μιὰ ἐνθουσιώδη κριτικὴ του. «Ναί, μὲ τὰ μάτια βουρκωμένα ἑκατεβαίναμεν μὲ τὸν ποιητὴν εἰς τὰ ἱερὰ μνήματα τῶν προγόνων μας, ὅπου ζωντανὰ ἐβλέπομεν τὴν Ἐλευθερίαν νὰ δέρνεται καὶ νὰ κτυπιέται καὶ ἀπὸ πά- νω τὴς ἄλλο νὰ μὴν ἀκούη παρὰ ταῖς φωναῖς, ταῖς κλάψαις καὶ ταῖς ἄλυσαις τῶν τέκνων της...».

Ἐσχωρίζουμε συναισθήματα, ὅπως τὴν ἀγάπη στὴν ἐλευθερία, τὴν αὐταπάρνηση καὶ αὐτοθυσία, τὸ μῖσος κατὰ τῆς τυραννίας, τὸ φόβο μπροστὰ στὴ διχόνοια καὶ τὴν ἀπέχθεια γι' αὐτὴ, τὴν ἀπογοήτευση ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία καὶ ἀρνητικὴ στάση τῶν Μεγάλων, τὸν τρόμο ἀπὸ τίς φοβερὲς συγκρούσεις, τὴν ἀνακούφιση ἀπὸ τίς νίκαις κ.ἄ.

Ὑπάρχουν πολλές, πολὺ έντονες, ἐκφραστικὲς εἰκόνας. Ὅλες δὲ αὐτὲς οἱ εἰκόνας δὲν εἶναι ἐφεύρεση ἑνὸς εὐφάνταστου ποιητῆ, ἀλλὰ τὸ Ἐναζωντάνημα καὶ τὸ λογοτεχνικὸ δόσιμο τῶν γεγονότων. Πίσω ἀπὸ τὸν ὕμνο ὑπόκεινται κατορθώματα πολεμικά, πράξεις ἀνδρείαις μεγάλες. Οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν καὶ ὁ Σολωμὸς ἔγραψε, ἀπόδωσε ποιη- τικά. Γενικά εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ἐπαναστατημένης Ἑλλάδας πού μὲ ἥρωισμό καὶ πείσμα διεκδικεῖ τὴν ἐλευθερία της. Καταπληκτικὴ εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ἔξοδου τῆς Ἐλευθερίας ἀπὸ τοὺς τάφους καὶ τὰ κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων, πού τέτοια κόκκαλα γίνονται ἱερὰ.

Ὁ Σολωμὸς δίνει ψηλὸ νόημα στὸν ἀγώνα, τὸν δικαίωνει, τὸν προβάλλει. Τονίζει τοὺς ἥρωισμούς — ὄχι προβολὴ προσώπων — κά- μνει μιὰ ἀναφορὰ στὰ σημαντικότερα γεγονότα, συνδέει τὴν Ἐλευθε- ρία μὲ τὴ Θρησκεία, καταπολεμᾷ τὴ διχόνοια καὶ ἐξαιρεῖ τὴν ὁμόνοια. Τὰ σκληρὰ περιστατικά, ἀποτέλεσμα τῆς σκληρυνσης τῆς καρδίας πού δημιούργησε ἡ μακράιωνη δουλεία καὶ τοῦ μίσους γιὰ τίς ἀδικίες, γί- νονται σύμβολα αἰώνια ἀγώνα γιὰ ἐλευθερία, πίστη, δικαιοσύνη.

Ἡ ἐλευθερία μὲ τὴ μορφή μιᾶς γυναίκας σκληρῆς καὶ ἀποφασιστι- κῆς, μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, προχωρεῖ ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, στὰ κυριότερα θέατρα τῆς ἐπανάστασης, συνάπτει σκληροῦς ἀγῶνες, νικᾷ, ἐλευθερῶ- νει. Ἡ ἐλευθερία δὲν εἶναι ἰδέα, δὲν εἶναι φιλοσοφικὴ ἢ μεταφυσικὴ ἔννοια, ἀλλὰ κατὰστατικὰ, ἀποτελεσμα τῆς σκληρυνσης τῆς καρδίας πού ἀπὸ τὰ κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ, κερδισμένη μὲ ἀγῶνες σκλη- ροῦς. Ἡ ἐλευθερία πού φέρνει ἢ Ἐλευθερία εἶναι νὰ μπορεῖ ὁ ἄν- θρωπος, ὅπως λέγει ὁ μεγάλος Κοραῆς, νὰ πράττει ἀνεμπόδιστα ὅ,τι ἐπιτρέπουν οἱ νόμοι, νὰ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀφέντης στὸν τόπο του καὶ στὸ σπῆτι του. Ἐχοντας αὐτὴ τὴν ἐλευθερία ὁ ἄνθρωπος — ἔδῳ ὁ Ἕλληνας — θὰ μπορέσει νὰ πραγματοποιεῖ ὅλες τίς ἄλλες μορφές της. Προϋπόθεση γιὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι ὁ ἀγώνας καὶ ἡ θέληση γιὰ τὴ θυσία, ὅπως ἐπιδειχτήκε πέρα γιὰ πέρα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, ἀπὸ τοὺς ἐλεύθερους πολιορκημένους στὸ Μεσολόγγι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

«Ύμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν»

ΒΙΒΛΙΟ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΥΠΡΟΥ

1. Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι,
ποῦ μὲ βία μετράει τὴν γῆ.
2. Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαίρε, ὦ χαίρε, Ἐλευθεριά!
3. Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι' ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
ἔλα πάλι, νὰ σοῦ πῆ.
4. Ἄργειε νὰ λθῆ ἐκείνη ἡ μέρα,
καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τὰ σκιαζε ἡ φοβέρα,
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.
5. Δυστυχής! παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε, νὰ λές
περασμένα μεγαλεῖα,
καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς.
6. Καὶ ἀκαρτέρει, καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα ἐκτύπαε τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά,
7. κ' ἔλεες· πότε, ἄ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τ'ς ἐρμιές ;
Καὶ ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσες, φωνές !

8. Τότ' ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μέσ' στὰ κλάιματα θολό,
καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
πλήθος αἷμα Ἑλληνικό.
9. Μὲ τὰ ροῦχα αἵματωμένα,
ξέρω ὅτι ἔβγαινες κρυφά,
νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
ἄλλα χέρια δυνατά.
10. Μοναχὴ τὸν δρόμο ἐπῆρες,
ἐξανάλθες μοναχή·
Δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες,
ἐὰν ἡ χρεῖα τὲς κουρταλῆ.
11. Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια
ἀλλ' ἀνάσαση καμμιὰ·
ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια
καὶ σὲ γέλασε φρικτά!
12. Ἄλλοι, ὦμέ! στή σφοδρά σου
ὀποῦ ἐχαίροντο πολὺ,
σύρε νὰ βρῆς τὰ παιδιὰ σου
σύρε, ἐλέγαν οἱ σκληροί.
13. Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι
καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
ἢ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι,
ποῦ τὴν δόξα σου ἐνθυμεῖ
14. Ταπεινότατη σοῦ γέρνει
ἢ τρισάθλια κεφαλή,
σὰν φτωχοῦ ποῦ θυροδέρνει
κ' εἶναι βάρος του ἡ ζωή.

15. Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου μὲ ὄρμη,
ποῦ ἀκατάπαυστα γυρεύει
ἢ τὴν νίκη ἢ τὴ θανή.
16. Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαίρε, ὦ χαίρε, Ἐλευθεριά!
17. Μόλις εἶδε τὴν ὄρμη σου
ὁ οὐρανός, ποῦ γιὰ τ'ς ἐχθρούς,
εἰς τὴν γῆ τὴν μητρική σου
ἔτρεφ' ἄνθια καὶ καρπούς,
18. ἐγαλήνευσε· καὶ ἐχύθη
καταχθόνια μία βοή,
καὶ τοῦ Ρήγα σου ἀπεκρίθη
πολεμόκραχτη ἢ φωνή.
19. Ὅλοι οἱ τόποι σου σ' ἐκράξαν,
χαιρετῶντας σε θερμά,
καὶ τὰ στόματα ἐφωνάξαν
ὅσα αἰσθάνετο ἡ καρδιά.
20. Ἐφωνάξανε ὡς τ' ἀστέρια
τοῦ Ἰονίου καὶ τὰ νησιά,
καὶ ἐσηκώσανε τὰ χέρια
γιὰ τὰ δεῖξουνε χαρά,
21. μ' ὄλον ποῦ ναι ἀλυσωμένα
τὸ καθένα τεχνικά,
καὶ εἰς τὸ μέτωπο γραμμένα
ἔχει· Ψεύτρα Ἐλευθεριά.

22. Γκαρδιακά χαροποιήθη
καὶ τοῦ Βάσιγκτων ἡ γῆ,
καὶ τὰ σίδερα ἐνθυμήθη
ποῦ τὴν ἔδεναν καὶ αὐτή.
23. Ἄπ' τὸν πύργο τοῦ φωνάζει,
σὰ νὰ λήῃ σὲ χαιρετῶ,
καὶ τὴν χήτη τοῦ τινάζει
τὸ Λιοντάρι τὸ Ἴσπανό.
24. Ἐλαφιάσθη τῆς Ἀγγλίας
τὸ θηρίο, καὶ σέρνει εὐθὺς
κατὰ τ' ἄκρα τῆς Ρουσίας
τὰ μουγκρίσματα τ'ς ὄργῆς.
25. Εἰς τὸ κίνημά του δείχνει,
πὼς τὰ μέλη εἶν' δυνατά·
καὶ στοῦ Αἰγαίου τὸ κύμα ρίχνει
μιά σπιθόβολη ματιά.
26. Σὲ ξανοίγει ἀπὸ τὰ νέφη
καὶ τὸ μάτι τοῦ Ἄετοῦ,
ποῦ φτερά καὶ νύχια θρέφει
μὲ τὰ σπλάχνα τοῦ Ἰταλοῦ.
27. Καὶ σ' ἐσὲ καταγυρμένος,
γιατί πάντα σὲ μισεῖ,
ἔκρωζ' ἔκρωζ' ὁ σκασμένος
νὰ σὲ βλάψῃ, ἂν ἠμπορῇ.
28. Ἄλλο ἐσύ δὲν συλλογιέσαι
πάρεξ ποῦ θὰ πρωτοπᾶς·
δὲν μιλεῖς καὶ δὲν κουνιέσαι
στὲς βρισιές, ὅπου ἀγροικᾶς.
29. Σὰν τὸ βράχον, ὅπου ἀφήνει
κάθε ἀκάθαρτο νερὸ
εἰς τὰ πόδια τοῦ νὰ χύνη
εὐκολόβηστον ἀφρό,
30. ὅπου ἀφήνει ἀνεμοζάλη
καὶ χαλάζι καὶ βροχή
νὰ τοῦ δέρνουν τὴ μεγάλη,
τὴν αἰώνιαν κορυφή.
31. Δυστυχιά του, ὦ δυστυχιά του
ὅποιοῦ θέλει βρεθῆ
στό μαχαίρι σου ἀπὸ κάτου
καὶ σ' ἐκεῖνο ἀντισταθῆ.
32. Τὸ θηρίο π' ἀνανογιέται,
πὼς τοῦ λείπουν τὰ μικρά,
περιορίζεται, πετιέται,
αἷμα ἀνθρώπινο διψᾷ.
33. Τρέχει, τρέχει ὅλα τὰ δάση,
τὰ λαγκάδια, τὰ βουνά
καὶ ὅπου φθάσῃ, ὅπου περάσῃ
φρίκη, θάνατος, ἐρμιά.
34. Ἐρμιά, θάνατος καὶ φρίκη,
ὅπου ἐπέρασες καὶ ἐσύ,
ξίφος ἔξω ἀπὸ τὴ θήκη
πλέον ἀνδρείαν σου προξενεῖ.
35. Ἴδου ἐμπρός σου ὁ τοῖχος στέκει
τῆς ἀθλίας Τριπολιτσᾶς·
τώρα τρόμου ἀστροπελέκι
νὰ τῆς ρίξῃς πιθυμᾶς.

36. Μεγαλόψυχο τὸ μάτι
δείχνει πάντα ὅπως νικεῖ,
καὶ ἄς εἶν' ἄρματα γεμάτη
καὶ πολέμια χλαυγή,
37. Σοῦ προβαίνουνε καὶ τρίζουν,
γιὰ νὰ ἰδῆς, πὼς εἶν' πολλά·
δὲν ἀκοῦς πὺ φοβερίζουν
ἄνδρες μύριοι καὶ παιδιὰ;
38. Λίγα μάτια, λίγα στόματα
θὰ σᾶς μείνουνε ἀνοιχτά
γιὰ νὰ κλαύσετε τὰ σώματα
πὺ θὲ νᾶβρη ἢ συμφορά.
39. Κατεβαίνουνε, καὶ ἀνάφτει
τοῦ πολέμου ἀναλαμπή.
τὸ τουφέκι ἀνάβει, ἀστράφτει,
λάμπει, κόφτει τὸ σπαθί.
40. Γιατὶ ἡ μάχη ἐστάθη ὀλίγη;
Λίγα τὰ αἵματα γιατί;
Τὸν ἐχθρὸν θωρῶ νὰ φύγη
καὶ στὸ κάστρο ν' ἀνεβῆ.
41. Μέτρα... εἶν' ἄπειροι οἱ φευγᾶτοι,
ὅπου φεύγοντας δειλιοῦν'
τὰ λαβώματα στὴν πλάτη
δέχοντ', ὥστε ν' ἀνεβοῦν.
42. Ἐκεῖ μέσα ἀκαρτερεῖτε
τὴν ἀφεύγατη φθορά·
Νά, σᾶς φθάνει' ἀποκριθῆτε
στῆς νυκτὸς τῆ σκοτεινιά.

43. Ἀποκρίνονται, καὶ ἡ μάχη
ἔτσι ἀρχίζει, ὅπου μακρὰ
ἀπὸ ράχι ἐκεῖ ὄσε ράχι,
ἀντιβούζε φοβερά
44. Ἀκούω κούφια τὰ τουφέκια,
ἀκούω σμίξιμο σπαθῶν,
ἀκούω ξύλα, ἀκούω πελέκια,
ἀκούω τρίξιμο δοντιῶν.
45. Ἄ! τί νύκτα ἦταν ἐκεῖνη,
πὺ τὴν τρέμει ὁ λογισμὸς;
Ἄλλος ὕπνος δὲν ἐγένη
πᾶρεξ θάνατου πικρὸς.
46. Τῆς σκηνῆς ἡ ὥρα, ὁ τόπος,
οἱ κραυγές, ἡ ταραχή,
ὁ σκληρόψυχος ὁ τρόπος
τοῦ πολέμου, καὶ οἱ καπνοί,
47. καὶ οἱ βροντές, καὶ τὸ σκοτάδι,
ὅπου ἀντίσκοφτε ἢ φωτιά,
ἐπαράσταιναν τὸν Ἄδη
πὺ ἀκαρτέρειε τὰ σκυλιά.
48. Τ' ἀκαρτέρειε. Ἐφαίνοντ' ἦσκοι
ἀναρίθμητοι γυμνοί,
κόρες, γέροντες, νεανίσκοι
βρέχη ἀκόμη εἰς τὸ βυζί.
49. Ὅλη μαύρη μυρμηγκιάζει,
μαύρη ἢ ἐντάφια συντροφιά,
σάν τὸ ροῦχο ὅπου σκεπάζει
τὰ κρεββάτια τὰ στερνά.

50. Τόσοι, τόσοι ανταμωμένοι
ἐπετιοῦντο ἀπὸ τῆ γῆ,
ὅσοι εἶν' ἄδικα σφαγμένοι
ἀπὸ τούρκικην ὄργη.
51. Τόσα πέφτουνε τὰ θερι-
σμένα ἀστάχια εἰς τοὺς ἀγρούς·
σχεδὸν ὅλα ἐκεῖα τὰ μέρη
ἐσκεπάζοντο ἀπ' αὐτούς.
52. Θαμποφέγγει κανέν' ἄστρο,
καὶ ἀναδεύοντο μαζί,
ἀναβαίνοντας τὸ κάστρο
μὲ νεκρώσιμη σιωπή.
53. Ἔτσι χάμου εἰς τὴν πεδιάδα,
μέσ' στὸ δάσος τὸ πυκνό,
ὅταν στέλνη μιὰν ἀχνάδα
μισοφέγγαρο χλωμό,
54. ἐὰν οἱ ἄνεμοι μέσ' στ' ἄδεια
τὰ κλαδιά μουγκοφυσοῦν,
σειοῦνται, σειοῦνται τὰ μαυράδια,
ὅπου οἱ κλῶνοι ἀντικτυποῦν.
55. Μὲ τὰ μάτια τους γυρεύουν,
ὅπου εἶν' αἵματα πηχτά,
καὶ μέσ' στ' αἵματα χορεύουν
μὲ βρυχίσματα βραχνά,
56. καὶ χορεύοντας μανίζουν
εἰς τοὺς Ἑλληνας κοντά.
Καὶ τὰ στήθια τους ἐγγίζουν
μὲ τὰ χέρια τὰ ψυχρά.

57. Ἐκεῖδ' τὸ ἔγγισμα πηγαίνει
βαθιά μέσ' τὰ σωθικά,
ὄθεν ὄλη ἡ λύπη βγαίνει,
καὶ ἄκρα αἰσθάνονται ἀσπλαχνιά.
58. Τότε αὐξάνει τοῦ πολέμου
ὁ χορὸς τρομακτικά,
σὰν τὸ σκόρπισμα τοῦ ἀνέμου
στοῦ πελάου τῆ μοναξιά.
59. Κτυποῦν ὅλοι ἀπάνου κάτου·
κάθε κτύπημα πού ἐβγῆ
εἶναι κτύπημα θανάτου,
χωρὶς νὰ δευτερωθῆ.
60. Κάθε σῶμα ἰδρώνει, ρέει·
λὲς καὶ ἐκεῖθεν ἡ ψυχὴ,
ἀπ' τὸ μῖσος πού τὴν καίει,
πολεμάει νὰ πεταχθῆ.
61. Τῆς καρδίας κτυπιὲς βροντᾶνε
μέσ' στὰ στήθια τους ἀργά,
καὶ τὰ χέρια ὅπου χουμᾶνε
περισσότερο εἶν' γοργά.
62. Οὐρανὸς γι' αὐτοὺς δὲν εἶναι,
οὐδὲ πέλαγο, οὐδὲ γῆ·
γι' αὐτοὺς ὅλους, τὸ πᾶν εἶναι
μαζωμένο ἀντάμα ἐκεῖ.
63. Τόση ἡ μάνητα καὶ ἡ ζάλη
πού στοχάζεσαι, μὴ πῶς
ἀπὸ μιὰ μεριά καὶ ἀπ' ἄλλη
δὲν μείνη ἕνας ζωντανός.

64. Κοίτα, χέρια ἀπελπισμένα
πῶς θερίζουνε ζωές!
Χάμου πέφτουνε κομμένα
χέρια, πόδια, κεφαλές.
65. Καὶ παλάσκες καὶ σπαθία
μὲ ὄλοσκόρπιστα μυαλά,
καὶ μὲ ὄλόσχιστα κρανία
σωθικά λαχταριστά.
66. Προσοχὴ καμμιὰ δὲν κάνει
κανεὶς, ὄχι, εἰς τὴ σφαγὴ,
πάνε πάντα ἐμπρός. ὦ! φθάνει,
φθάνει ἕως πότε οἱ σκοτωμοί;
67. Ποῖος ἀφήνει ἐκεῖ τὸν τόπο,
πάρεξ ὅταν ξαπλωθῆ;
δὲν αἰσθάνονται τὸν κόπο
καὶ λὲς κι εἶναι εἰς τὴν ἀρχή.
68. Ὅλιγόστευαν οἱ σκύλοι,
καὶ Ἄλλᾶ ἐφώναζαν Ἄλλᾶ
καὶ τῶν Χριστιανῶν τὰ χεῖλη
φωτιά ἐφώναζαν, φωτιά.
69. Λεονταρόψυχα ἐκτυπιοῦντο,
πάντα ἐφώναζαν φωτιά
καὶ οἱ μικροὶ κατασκορπιοῦντο,
πάντα σκούζοντας Ἄλλᾶ.
70. Παντοῦ φόβος καὶ τρομάρα
καὶ φωνὲς καὶ στεναγμοί
παντοῦ κλάψα, παντοῦ ἀντάρα
καὶ παντοῦ ξεψυχισμοί.

71. Ἦταν τόσοι! πλεόν τὸ βόλι
εἰς τ' αὐτιά δὲν τοὺς λαλεῖ.
Ὅλοι χάμου ἐκείτοντ' ὄλοι
εἰς τὴν τέταρτην αὐγή.
72. Σὰν ποτάμι τὸ αἶμα ἐγίνη
καὶ κυλάει στὴ λαγκαδιά,
καὶ τὸ ἄθῳο χόρτο πίνει
αἶμα ἀντὶς γιὰ τὴ δροσιά.
73. Τῆς αὐγῆς δροσᾶτο ἄερί,
δὲν φυσᾶς τώρα ἐσὺ πλὴ
στῶν ψευδόπιστων τὸ ἀστέρι
φύσα, φύσα εἰς τὸ ΣΤΑΥΡΟ.
74. Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
χαίρε, ὦ χαίρε, Ἐλευθεριά!
75. Τῆς Κορίνθου Ἰδοῦ καὶ οἱ κάμποι
δὲν λάμπ' ἥλιος μοναχᾶ
εἰς τοὺς πλάτανους, δὲν λάμπει
εἰς τ' ἀμπέλια εἰς τὰ νερά.
76. Εἰς τὸν ἥσυχον αἰθέρα
τώρα ἄθῳα δὲν ἀντηχεῖ
τὰ λαλήματα ἢ φλογέρα,
τὰ βελάσματα τὸ ἀρνί.
77. Τρέχουν ἄρματα χιλιάδες,
σὰν τὸ κύμα εἰς τὸ γυαλό
ἄλλ' οἱ ἀνδρεῖοι παλληκαράδες
δὲν ψηφοῦν τὸν ἀριθμό.

78. ὦ τρακόσιοι σηκωθῆτε
καὶ ξανάλθετε σὲ μᾶς·
τὰ παιδιὰ σας θέλ' ἰδῆτε
πόσο μοιάζουνε μὲ σᾶς.
79. Ὅλοι ἐκεῖνοι τὰ φοβοῦνται,
καὶ μὲ πάτημα τυφλὸ
εἰς τὴν Κόρινθο ἀποκλιοῦνται
κι ὅλοι χάνονται ἀπ' ἐδῶ.
80. Στέλνει ὁ ἄγγελος τοῦ ὀλέθρου
Πεῖνα καὶ Θανατικό,
ποῦ μὲ σχῆμα ἐνὸς σκελέθρου
περπατοῦν ἀντάμα οἱ δύο.
81. Καὶ πεσμένα εἰς τὰ χορτάρια
ἀπεθαίνανε παντοῦ
τὰ θλιμμένα ἀπομεινάρια
τῆς φυγῆς καὶ τοῦ χαμοῦ.
82. Καὶ ἐσὺ ἀθάνατη, ἐσὺ θεία,
ποῦ ὅ,τι θέλεις ἤμπορεῖς,
εἰς τὸν κάμπο, Ἐλευθερία,
ματωμένη περπατεῖς.
83. Στὴ σκιά χειροπιασμένες,
στὴ σκιά βλέπω κι ἐγὼ
κρινοδάχτυλες παρθένες
ὅπου κάνουνε χορό.
84. Στὸ χορὸ γλυκογουρίζουν
ώραῖα μάτια ἐρωτικά
καὶ εἰς τὴν αὔρα κυματίζουν
μαῦρα, ὀλόχρυσά μαλλιά.

85. Ἡ ψυχὴ μου ἀναγαλλιάζει,
πὼς ὁ κόρφος καθεμιᾶς
γλυκοβύζαστο ἐτοιμάζει
γάλα ἀνδρείας καὶ ἐλευθεριᾶς.
86. Μὲς στὰ χόρτα, στὰ λουλούδια,
τὸ ποτήρι δὲν βαστῶ.
Φιλελεύθερα τραγοῦδια
σάν τὸν Πίνδαρο ἐκφωνῶ.
87. Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένα
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σάν πρῶτα ἀνδρειωμένα
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!
88. Πῆγες εἰς τὸ Μεσολόγγι
τὴν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ,
μέρα ποῦ ἀνθισαν οἱ λόγγοι
γιὰ τὸ τέκνο τοῦ Θεοῦ.
89. Σοῦλθε ἐμπρὸς λαμποκοπώντας
ἢ Ἐρησκεία μ' ἓνα σταυρό,
καὶ τὸ δάχτυλο κινώνας,
ὅπου ἀνεί τὸν οὐρανό,
90. Ὅσ' αὐτὸ, ἐφώνασε, τὸ χῶμα
στάσου ὀλόρθη, Ἐλευθεριά·
καὶ φιλώντας σου τὸ στόμα
μπαίνει μὲς τὴν Ἐκκλησιά.
91. Εἰς τὴν τράπεζα σιμώνει
καὶ τὸ σύγνεφο τὸ ἀχνό
γύρω γύρω τῆς πυκνώνει
ποῦ σκορπάει τὸ θυμιάτο.

92. Ἄγροικάει τὴν ψαλμωδία
ὅπου ἐδίδαξεν αὐτή·
βλέπει τὴ φωταγωγία
στοὺς Ἁγίους ἐμπρὸς χυτή.
93. Ποιοὶ εἶν' αὐτοὶ πὺ πλησιάζουν
μὲ πολλή ποδοβολή,
κι ἄρματ' ἄρματα ταράζουν;
Ἐπετάχτηκες Ἐσού.
94. Ἄ! τὸ φῶς πὺ σὲ στολίζει
σάν ἡλίου φεγγοβολή,
καὶ μακρόθεν σπινθηρίζει,
δὲν εἶναι, ὄχι, ἀπὸ τὴ γῆ·
95. Λάμπιν ἔχει ὅλη φλογώδη
χεῖλος, μέτωπο, ὄφθαλμός·
φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι
κι ὅλα γύρω σου εἶναι φῶς.
96. Τὸ σπαθί σου ἀντισηκώνεις,
τρία πατήματα πατᾶς,
σάν τὸν πύργο μεγαλώνεις,
καὶ εἰς τὸ τέταρτο κτυπᾶς.
97. Μὲ φωνὴ πὺ καταπεῖθει,
προχωρώντας ὁμιλεῖς·
« σήμερα, ἄπιστοι, ἐγεννήθη,
» ναί, τοῦ κόσμου ὁ Λυτρωτής.
98. « Αὐτὸς λέγει... Ἄφογκρασθήτε.
» Ἐγὼ εἶμ' Ἄλφα, ὦ μέγα ἐγώ.
» Πέστε, ποῦ θ' ἀποκρυφθῆτε
» ἐσεῖς ὅλοι ἄν ὀργισθῶ;

99. « Φλόγα ἀκίμητην σᾶς βρέχω,
» πὺ μ' αὐτὴν ἄν συγκριθῆ
» κείνη ἢ κάτω ὅπου σᾶς ἔχω
» σάν δροσιὰ θέλει βρεθῆ.
100. « Κατατρώγει ὡσάν τὴ σχίζα,
» τόπους ἄμετρα ὑψηλούς,
» χῶρες, ὄρη, ἀπὸ τὴν ρίζα,
» ζῶα καὶ δένδρα καὶ θνητούς.
- 101 « Καὶ τὸ πᾶν τὸ κατακαίει,
» καὶ δὲ σώζεται πνοή,
» πάρεξ τοῦ ἀνεμου, πὺ πνέει
» μὲς στὴ στάχτη τὴ λεπτή».
102. Κάποιος ἤθελε ἔρωτήσῃ
τοῦ θυμοῦ του εἶσαι ἀδελφή;
Ποῖος εἶν' ἄξιος νὰ νικήσῃ
μὲ σὲ νὰ μετρηθῆ;
103. Ἡ γῆ αἰσθάνεται τὴν τόση
τοῦ χεριοῦ σου ἀνδραγαθιά,
πὺ ὅλην θέλει θανατώσει
τὴν μισόχριστη σπορά.
104. Τὴν αἰσθάνονται καὶ ἀφρίζουν
τὰ νερά καὶ τ' ἄγροικῶ
δυνατὰ νὰ μουρμουρίζουν
σάν νὰ ρυάζετο θεριό.
105. Κακορίζικοι, πὺ πᾶτε
τοῦ Ἀχελώου μὲς στὴ ροή
καὶ πιδέξια πολεμάτε
ἀπὸ τὴν καταδρομή.

106. Νὰ ἀποφύγετε! Τὸ κῦμα
ἔγινε ὄλο φουσκωτό·
ἐκεῖ εὐρήκατε τὸ μνήμα,
πρὶν νὰ εὐρήτε ἀφανισμό.
107. Βλασφημάει, σκούζει, μουγκρίζει
κάθε λάρυγγας ἐχθροῦ,
καὶ τὸ ρεῦμα γαργαρίζει
τὲς βλασφήμιες τοῦ θυμοῦ.
108. Σφαλερὰ τετραποδίζουν
πλήθος ἄλογα, καὶ ὀρθά,
τρομασμένα χλιμιτρίζουν,
καὶ πατοῦν εἰς τὰ κορμιά.
109. Ποῖος στὸν σύντροφον ἀπλώνει
χέρι, ὡσάν νὰ βοηθηθῆ·
ποῖος τὴν σάρκα του δαγκώνει,
ὅσο ὅπου νὰ νεκρωθῆ.
110. κεφαλὲς ἀπελπισμένες,
μὲ τὰ μάτια πεταχτά,
κατὰ τᾶστρα σηκωμένες
γιὰ τὴν ὕστερη φορὰ.
111. Σβιέται—αὐξαινόντας ἡ πρώτη
τοῦ Ἀχελώου νεροσυρμή,—
τὸ χλιμίτρισμα, καὶ οἱ κρότοι,
καὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ γογγυσμοί.
112. Ἔτσι ν' ἄκουα νὰ βουίξη
τὸν βαθὺν ὠκεανό,
καὶ στὸ κῦμα του νὰ πνίξη
κάθε σπέρμα Ἀγαρηνό.
113. Καὶ ἐκεῖ πού ναι ἡ Ἁγία Σοφία,
μέσ' στοὺς λόφους τοὺς ἑπτά,
ὄλα τ' ἄψυχα κορμιά,
βραχοσύντριφτα, γυμνά,
114. σωρισμένα νὰ τὰ σπρώξη
ἢ κατάρρα τοῦ Θεοῦ,
κι' ἀπ' ἐκεῖ νὰ τοῦ μαζώξη
ὁ ἀδελφὸς τοῦ φεγγαριοῦ.
115. Κάθε πέτρα μνήμα ἄς γένη·
καὶ ἡ θρησκεία κ' ἡ Ἐλευθεριά
μ' ἀργοπάτημα ἄς πηγαῖνη
μεταξύ τους, καὶ ἄς μετρᾷ.
116. Ἐνα λείψανο ἀνεβαίνει
τεντωτό, πιστομητό,
κι' ἄλλο ξάφνου κατεβαίνει
καὶ δὲν φαίνεται καὶ πλιό.
117. Καὶ χειρότερ' ἀγριεύει
καὶ φουσκώνει ὁ ποταμός·
πάντα, πάντα περισσεύει
πολυφλοίσβισμα καὶ ἀφρός.
118. Ἄ! γιατί δὲν ἔχω τῶρα
τὴν φωνὴ τοῦ Μωϋσῆ;
Μεγαλόφωνα, τὴν ὥρα
ὅπου ἐσβιοῦντο οἱ μισητοί,
119. τὸν Θεὸν εὐχαριστοῦσε
στοῦ πελάου τὴν λύσσα ἔμπρός,
καὶ τὰ λόγια ἠχολογοῦσε
ἀναρίθμητος λαός.

120. Ἀκλουθάει τὴν ἄρμονία
ἢ ἀδελφὴ τοῦ Ἀαρών,
ἢ Προφήτισσα Μαρία,
μ' ἓνα τύμπανο τερπνόν,
121. καὶ πηδοῦν ὅλες οἱ κόρες
μὲ τ'ς ἀγκάλες ἀνοικτές,
τραγουδῶντας, ἀνθοφόρες
μὲ τὰ τύμπανα κ' ἐκειές.
122. Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερὴ,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι
ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.
123. Εἰς αὐτὴν, εἶν' ἑακουσμένο
δὲν νικιέσαι ἐσὺ ποτέ·
ὅμως, ὄχι, δὲν εἶν' ἕξνο
καὶ τὸ πέλαγο γιὰ σέ.
124. Τὸ στοιχεῖον αὐτὸ ξαπλώνει
κύματ' ἄπειρα εἰς τὴν γῆ,
μὲ τὰ ὁποῖα τὴν περιζώνει,
κ' εἶναι εἰκόνα σου λαμπρῆ.
125. Μὲ βρυχίσματα σαλεύει
ποῦ τρομάζει ἢ ἀκοή·
κάθε ξύλο κινδυνεύει
καὶ λιμιῶνα ἀναζητεῖ.
126. Φαίνεται' ἔπειτα ἡ γαλήνη
καὶ τὸ λάμπισμα τοῦ ἡλίου,
καὶ τὰ χρώματα ἀναδίνει
τοῦ γλαυκότητου οὐρανοῦ.

127. Δὲν νικιέσαι, εἶν' ἑακουσμένο,
στὴν ξηρὰν ἐσὺ ποτέ·
ὅμως, ὄχι, δὲν εἶν' ἕξνο
καὶ τὸ πέλαγο γιὰ σέ.
128. Περνοῦν ἄπειρα τὰ ξάρτια,
καὶ σὰν λόγγος στριμωχτὰ
τὰ τρεχούμενα κατάρτια,
τὰ ὀλοφούσκωτα πανιά.
129. Σὺ τὲς δύνამές σου σπρώχνεις,
καὶ ἀγκαλὰ δὲν εἶν' πολλές,
πολεμῶντας, ἄλλα διώχνεις,
ἄλλα παίρνεις, ἄλλα καίς.
130. Μὲ ἐπιθύμια νὰ τηράξης
δύο μεγάλα σὲ θωρῶ,
καὶ θανάσιμον τινάζεις
ἐναντίον τοὺς κεραυνό.
131. Πιάνει, αὐξάινει, κοκκινίζει,
καὶ σηκώνει μιὰ βροντὴ
καὶ τὸ πέλαο χρωματίζει
μὲ αἱματόχροη βαφή.
132. Πνίγοντ' ὅλοι οἱ πολεμάρχοι
καὶ δὲν μνέσκει ἓνα κορμί
χάρου, σκιὰ τοῦ Πατριάρχη,
ποῦ σὲ πέταξαν ἐκεῖ.
133. Ἐκρυφόσμιγαν οἱ φίλοι
μὲ τ'ς ἐχθρούς τοὺς τὴ Λαμπρῆ,
καὶ τοὺς ἔτρεμαν τὰ χεῖλη,
δίνοντάς τα εἰς τὸ φιλί.

134. Κειές τές δάφνες, πού ἐσκορπίστε
 τώρα πλέον δὲν τές πατεῖ
 καὶ τὸ χέρι, ὅπου ἐφιλήστε,
 πλέον, ἅ! πλέον δὲν εὐλογεῖ.
135. Ὅλοι κλαύστε· ἀποθαμένος
 ὁ ἀρχηγός τῆς Ἐκκλησιᾶς·
 κλαύστε, κλαύστε· κρεμασμένος
 ὡσάν νάτανε φονιάς.
136. Ἔχει ὀλάνοικτο τὸ στόμα
 π' ὄρες πρῶτα εἶχε γευθῆ
 τ' Ἅγιον Αἷμα, τ' Ἅγιον Σῶμα·
 λές πῶς θεὸς νὰ ξαναβγῆ
137. Ἡ κατάρα πού εἶχε ἀφίση
 λίγο πρὶν νὰ ἀδικηθῆ
 εἰς ὁποῖον δὲν πολεμήση,
 καὶ ἡμπορεῖ νὰ πολεμῆ.
138. Τὴν ἀκούω, βροντάει, δὲν παύει
 εἰς τὸ πέλαγος εἰς τὴν γῆ,
 καὶ μουγκρίζοντας ἀνάβει
 τὴν αἰώνιαν ἀστραπή.
139. Ἡ καρδιά συχνοσπαράζει...
 πλὴν τί βλέπω; σοβαρὰ
 νὰ σωπάσω μὲ προστάζει
 μὲ τὸ δάχτυλο ἡ θεᾶ.
140. Κοιτάω γύρω εἰς τὴν Εὐρώπη
 τρεῖς φορές μ' ἀνησυχιά·
 προσηλώνεται κατόπι
 στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀρχινᾷ.

141. « Παλληκάρια μου! οἱ πολέμοι
 » γιὰ σᾶς ὅλοι εἶναι χαρὰ,
 » καὶ τὸ γόνα σας δὲν τρέμει
 » στοὺς κινδύνους ἐμπροστά.
142. « Ἄπ' ἐσᾶς ἀπομακραίνει
 » κάθε δύναμι ἐχθρική·
 » ἀλλ' ἀνίκητη μιά μένει
 » πού τές δάφνες σας μαδεῖ.
143. « Μία, πού ὅταν ὡσάν λύκοι,
 » ξαναρχόστενε ζεστοί,
 » κουρασμένοι ἀπὸ τὴ νίκη,
 » Ἄχ! τὸν νοῦν σας τυραννεῖ.
144. « Ἡ Διχόνοια πού βαστάει
 » ἓνα σκῆπτρο ἢ δολερή·
 » καθενὸς χαμογελάει,
 » πὰρ' το, λέγοντας, καὶ σύ.
145. «Κεῖδ' τὸ σκῆπτρο, πού σᾶς δείχνει
 » ἔχει ἀλήθεια ὠραία θωριά.
 » Μὴν τὸ πιάστε, γιατί ρίχνει
 » εἰςὲ δάκρυα θλιβερά.
146. « Ἄπὸ στόμα ὅπου φθονάει,
 » παλληκάρια, ἄς μὴν πωθῆ,
 » πῶς τὸ χέρι σας κτυπάει
 » τοῦ ἀδελφοῦ τὴν κεφαλή.
147. « Μὴν εἰποῦν στὸν στοχασμὸ τους
 » τὰ ξένα ἔθνη ἀληθινά·
 » ἐὰν μισοῦνται ἀνάμεσὸ τους,
 » δὲν τοὺς πρέπει ἐλευθεριά.

148. «Τέτοια ἀφίστενε φροντίδα·
»ὄλο τὸ αἷμα ὁποῦ χυθῆ
»γιὰ θρησκεία, καὶ γιὰ πατρίδα,
»ὄμοιαν ἔχει τὴν τιμὴ.
149. «Στὸ αἷμα αὐτό, ποῦ δὲν πονεῖτε
»γιὰ πατρίδα, γιὰ θρησκεία,
»σᾶς ὀρκίζω, ἀγκαλιασθῆτε,
»σὰν ἀδέλφια γκαρδιακά.
150. « Πόσον λείπει, στοχασθῆτε,
» πόσο ἀκόμα νὰ παρθῆ·
» πάντα ἢ νίκη, ἂν ἐνωθῆτε,
» πάντα ἐσᾶς θ' ἀκολουθῆ.
151. «[?]Ω ἀκουσμένοι εἰς τὴν ἀνδρεία!
»καταστήστε ἓνα σταυρό,
»καὶ φωνάζετε μὲ μία·
»Βασιλεῖς κοιτάξτ' ἐδῶ.
152. «Τὸ σημεῖο ποῦ προσκυνᾶτε
»εἶναι τοῦτο, καὶ γι' αὐτὸ
»ματωμένους μᾶς κοιτᾶτε
»στὸν ἀγῶνα τὸν σκληρό.
153. «[?]Ακατάπαυστα τὸ βρίζουν
»τὰ σκυλιά, καὶ τὸ πατοῦν
»καὶ τὰ τέκνα του ἀφανίζουν,
»καὶ τὴν πίστι ἀναγελοῦν.
154. «[?]Εξ αἰτίας του ἐσπάρθη, ἐχάθη
»αἷμα ἀθῶο χριστιανικό,
»ποῦ φωνάζει ἀπὸ τὰ βᾶθη
»τῆς νυκτός· Νὰ ἴκδικηθῶ.

155. «Δὲν ἀκοῦτε, ἐσεῖς εἰκόνες
»τοῦ Θεοῦ, τέτοια φωνή ;
»Τώρα ἐπέρασαν αἰῶνες,
»καὶ δὲν ἔπαψε στιγμὴ.
156. «Δὲν ἀκοῦτε ; εἰς κάθε μέρος
»σὰν τοῦ Ἄβελ καταβοῶ·
»δὲν εἶν' φύσημα τοῦ ἀέρος,
»ποῦ σφυρίζει εἰς τὰ μαλλιά·
157. «Τί θὰ κάμετε ; θ' ἀφίστε
»νὰ ἀποκτήσωμεν ἐμεῖς
»ἐλευθερίαν, ἢ θὰ τὴν λύστε
»ἐξ αἰτίας πολιτικῆς ;
158. «Τοῦτο ἀνίσως μελετᾶτε,
»ἰδοῦ ἐμπρός σας τὸν Σταυρό·
»βασιλεῖς, ἐλάτε, ἐλάτε,
»καὶ κτυπήσετε κ' ἐδῶ».

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ